

3D-принтері. Зокрема, уже сьогодні 3D-друк використовують для виготовлення спеціальних кріплень, що допомагають установлювати на квадрокоптери додаткове обладнання: термальні (інфрачервоні) камери, пристрої для підняття або скидання предметів тощо.

Отже, 3D-друк є перспективною складовою 3D-технологій і може бути ефективно застосований під час розслідування та розкриття кримінальних правопорушень. Уже сьогодні ця технологія може стати у пригоді під час виготовлення масо-габаритних копій предметів для використання в межах проведення слідчого експерименту, для виготовлення імітаційних предметів, які можна застосувати під час проведення НС(Р)Д і як метод розроблення, прототипування й виготовлення новітніх техніко-криміналістичних приладів і засобів. Із подальшим розвитком технологій 3D-сканування та 3D-друку сфери їх застосування в межах кримінальної юстиції тільки розширюватимуться.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.08.2023).

Призначення судової дендрологічної експертизи під час розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу

Володимир Коваленко,

канд. юрид. наук, проф., Луганський навчально-науковий інститут імені Е. О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Івано-Франківськ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5310-2092>, e-mail: kvvkrimludv@ukr.net

Розглянуто деякі особливості підготовки матеріалів і призначення судової дендрологічної експертизи. Зазначено, що судова дендрологічна експертиза, завдяки її комплексному характеру, є перспективною для встановлення обставин учинення незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу.

Ключові слова: дендрологічна експертиза; незаконна порубка, перевезення, збут лісу; кругові поперечні спили; бурові радіальні ядра.

Appointment of forensic dendrological examination while investigation of illegal felling or illegal transportation, storage, sale of forest

Volodymyr Kovalenko

Some specifics of preparation of materials and appointment of forensic dendrological examination were considered. It is noted that the forensic dendrological examination, due to its comprehensive nature is promising for establishing circumstances of illegal felling or illegal transportation, storage and sale of forest.

Keywords: dendrological examination; illegal felling, transportation, sale of forest; circular cross saws; radial drill cores.

Одним із дієвих засобів отримання криміналістично значущої інформації під час розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу є судова експертиза. Як свідчить вивчення слідчої та судової практики, а також спеціальної літератури, найбільш поширеними під час розслідування злочинів, передбачених ст. 246 «Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу» Кримінального кодексу України [1], є трасологічна, дактилоскопічна, технічна експертиза документів, біологічна, ботанічна, екологічна, земельно-технічна, ґрунтознавча експертизи.

Станом на сьогодні у спеціальній літературі фахівці висловлюють пропозиції щодо призначення у кримінальних провадженнях за фактами незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу судової дендрологічної експертизи

[2, с. 210; 222; 231; 3, с. 153—157]. На жаль, практика призначення такої експертизи у кримінальних провадженнях досі не дуже поширена [4]. Підґрунтям судової дендрологічної експертизи є аналіз інформації, що міститься в річних кільцях (річних шарах) стовбурів дерев (порівняння ознак розвитку й росту дерев, тобто датування річних шарів приросту деревини, вивчення впливу кліматичних і екологічних чинників на приріст деревини, анатомічна структура річних шарів і їхній хімічний склад тощо). Ця експертиза є різновидом біологічних експертиз, її мають проводити фахівці в галузі біології, ботаніки й дендрології, тобто за своєю суттю вона є комплексною.

Основними питаннями, які розв'язує сучасна судова дендрологічна експертиза, є такі: до яких порід дерев належать надані на дослідження зразки; якими є природні райони зростання цього дерева; чи зростало це дерево на певній ділянці місцевості (на місці незаконної порубки); у якому році (у якому сезоні) зрубано дерево; на скільки років пізніше або раніше зрубано одну групу дерев порівняно з іншою, зразки яких надано на дослідження; чи було життєздатним дерево на момент порубки; чи становили фрагмент пенька та фрагмент стовбура дерева єдине ціле. Станом на сьогоднішні питання «*Чи становили фрагмент пенька та фрагмент стовбура дерева єдине ціле?*» зазвичай розв'язує судова трасологічна експертиза. Водночас отримати категоричний позитивний висновок можливо лише за наявності спільної лінії поділу, тобто лінії, що утворилася під час валки дерева. За відсутності такої лінії поділу експерт-трасолог, вірогідно, дійде ймовірного висновку (якщо торцьовані кругові поперечні спилки розташовані у стовбурі дерева на незначній відстані один від одного й подібні за діаметром), або висновку про неможливість розв'язати питання за суттю (якщо доводиться порівнювати торцьовані кругові поперечні спили, отримані з комлевих і верхинних частин стовбура дерева). Натомість судова дендрологічна експертиза здатна розв'язувати питання в категоричній формі щодо встановлення цілого за частинами фрагментів деревини, навіть за відсутності спільної лінії поділу.

Об'єктами судової дендрологічної експертизи у кримінальних провадженнях за фактами незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу можуть бути торцьовані кругові поперечні спили стовбурів спиляних дерев і пнів, клиновидні випили із пнів і спиляних дерев, бурові радіальні керни й висічки з деревини, вилученої у підозрюваного, і пнів або живих дерев, які залишилися на місці вірогідної незаконної порубки. Бурові радіальні керни деревини діаметром 4—5 мм і завдовжки до 50 см висвердлюють за допомогою вікового або прирістного буру.

Висвердлені керни потрібно помістити у пластикові контейнери (тубуси), у яких зразки зручно транспортувати, сушити та зберігати до проведення експертизи. Кожен зразок деревини необхідно позначити. Для цього на зразку або на поверхні контейнера (або на прикріпленій до нього бирці) зазначають дату проведення слідчої (розшукової) дії, під час якої відібрано зразок, ділянку, на якій росло дерево або був пень, вид дерева тощо, підписи слідчого та понятих.

Для розв'язання питань: «*До яких порід дерев належать надані на дослідження зразки?*», «*Якими є природні райони зростання даного дерева?*», «*У якому році (у якому сезоні) зрубано дерево?*», «*На скільки років пізніше чи раніше зрубано одну групу дерев порівняно з іншою, зразки яких надано на експертизу?*», «*Чи було життєздатним дерево на момент порубки?*» — у розпорядження експертів потрібно надати зразки (кругові поперечні спили, бурові радіальні керни, висічки), відібрані з колод, вилучених у підозрюваного. Зазвичай із колоди відбирають по два керни з різних боків кола стовбура.

Для розв'язання питання «*Чи зростало це дерево на певній ділянці місцевості (на місці незаконної порубки)?*» цілком достатньо відібрати матеріал із 5—6 колод, вилучених у підозрюваного, і з 5—6 пнів на місці події. Якщо на місці вчинення кримінального правопорушення пні не збереглися, зразки можна відібрати з живих дерев, що ростуть поряд із місцем імовірної незаконної порубки. У такому разі зразки деревини слід відбирати перпендикулярно поздовжньої осі ствола дерева на висоті 0,5—1,3 м від поверхні землі.

Для розв'язання питання «Чи становили фрагмент пенька та фрагмент стовбура дерева єдине ціле?» слід відібрати кругові поперечні спилю стовбурів спиляних дерев і пнів (якщо діаметри пня та нижньої частини стовбура спиляного дерева збігаються), клиновидні випили із пнів і стовбурів спиляних дерев або бурові радіальні керни й висічки з деревини, вилученої у підозрюваного, і пнів (якщо діаметри пня і нижньої частини стовбура спиляного дерева не збігаються, тобто спільна лінія поділу, вірогідно, відсутня). Зважаючи на специфіку вилучення названих об'єктів, для виконання такої роботи доцільно залучати спеціаліста в галузі лісового господарства та спеціаліста-криміналіста.

Підбиваючи підсумки викладеного, зазначимо, що частину питань судової дендрологічної експертизи сьогодні розв'язують біологічна, ботанічна або трасологічна експертизи. Водночас судова дендрологічна експертиза (передусім, завдяки її комплексному характеру) є більш перспективною для встановлення обставин учинення незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, аніж згадані вище експертизи.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.08.2023).
2. Федорко Д. Є. Розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу в Україні : дис. ... д-ра філос. за спец. «081 — Право». Київ, 2022. 272 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/22009/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BA%D0%BE%20%28%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%29.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
3. Досудове розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу : практич. поради / за ред. канд. юрид. наук, проф. В. В. Коваленка та д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Письменського. Івано-Франківськ, 2023. 203 с.
4. Ухвала Заводського районного суду міста Миколаєва від 23.02.2021 р. у справі № 487/4849/20 ; провадж. № 1-кк/487/943/21 / Єдиний державний реєстр судових рішень : офіц. сайт. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/95355078> (дата звернення: 10.08.2023).

Особливості призначення й проведення судових лінгвістичних експертиз мовлення у кримінальних провадженнях за ст. 436-2 КК України

Євгенія Ковкіна,

канд. філол. наук, ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8693-9868>, e-mail: evkovkina@gmail.com

Кристіна Зайчик,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/000-0003-2392-476X>, e-mail: zaichik.kristina@gmail.com

Розглянуто особливості призначення судової лінгвістичної експертизи мовлення у кримінальних провадженнях та її проведення. Визначено межі компетенції експерта під час розв'язання лінгвістичних завдань.

Ключові слова: лінгвістична експертиза; межі компетенції експерта-лінгвіста; мовленнєві об'єкти; публічність.

Features of appointing and conducting linguistic forensic speech examinations in criminal proceedings under Article 436-2 of the Criminal Code of Ukraine

Yevheniia Kovkina, Krystyna Zaichyk

The peculiarities of appointing forensic linguistic examination in criminal proceedings and its conduct are discussed. The forensic examiner's competence boundaries in solving linguistic tasks are defined.